

Sygn. akt I Ca 107/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 06 maja 2015 r.

Sąd Okręgowy w Elblągu I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodnicząca SSO Dorota Twardowska

po rozpoznaniu w dniu 22 kwietnia 2015 r. w Elblągu

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W.

przeciwko D. L.

o zapłatę

na skutek apelacji powódki

od wyroku Sądu Rejonowego w Iławie VI Zamiejscowego Wydziału Cywilnego z siedzibą w (...)

z dnia 05 listopada 2014 r. sygn. akt VI C 234/14

1. oddała apelację;
2. zasądza od powódki (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W. na rzecz pozwanego D. L. kwotę 300 zł (trzysta złotych) tytułem zwrotu kosztów procesu za drugą instancję.

Sygn. akt I Ca 107/15

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 05 listopada 2014 r. Sąd Rejonowy w Iławie VI Zamiejscowy Wydział Cywilny z siedzibą w (...) oddalił powództwo (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W. o zasądzenie od pozwanego D. L. kwoty 2.807 zł 89 gr z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu oraz zasądził od powoda na rzecz pozwanego kwotę 625 zł 40 gr tytułem zwrotu kosztów procesu.

W uzasadnieniu Sąd Rejonowy wskazał, że powód dochodził nabytej w drodze cesji wierzytelności z tytułu odpłatności za studia wyższe wynikającej z umowy, jaką zawarł pozwany w dniu 12 września 2007 r. ze Szkołą Wyższą im. P. W. w P.. Ustalono, że pozwany był studentem I roku w roku akademickim 2007/2008, decyzją dziekana z dnia 26 września 2008 r. został skreślony z listy studentów, przy czym opłacił tylko chesne za I semestr a nie uiścił opłaty za II semestr studiów w kwocie 1.600 zł. Do dochodzonej kwoty powód doliczył odsetki za opóźnienie. Nie kwestionując wykazania podstawy roszczenia i nabycia wierzytelności, Sąd pierwszej instancji uznał za zasadny zarzut pozwanego, że doszło do przedawnienia dochodzonego roszczenia, co skutkowało oddaleniem powództwa. Sąd wskazał na wprowadzone z dniem 01 października 2014 r. zmiany ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i dodany przepis art. 160 a pkt 3 ustawy, który statuuje 3 – letni okres przedawnienia dla roszczeń wynikających z zawartych pomiędzy studentem a uczelnią umów określających warunki pobierania opłat związanych z odbywaniem studiów oraz wysokości tych opłat, jak też art. 32 ustawy zmieniającej z dnia 11 lipca 2014 r. przewidujący, że powyższy przepis art. 160 a pkt 7 ustawy

Prawo o szkolnictwie wyższym znajduje zastosowanie także do umów w sprawie warunków odpłatności za studia lub usługi edukacyjne, zawartych przed dniem wejścia w życie ustawy zmieniającej, to jest przed 01 października 2014 r. Uznano, że termin przedawnienia rozpoczął bieg w dniu początkującym wymagalność opłaty, tj. 21 lutego 2008 r., a pozew został wniesiony w dniu 15 stycznia 2014 r., a więc po upływie 3 – letniego terminu przedawnienia. Jako podstawę orzeczenia o kosztach procesu powołano art. 98 k.p.c. oraz przepisy normujące wysokość opłat za czynności adwokackie.

W apelacji od powyższego wyroku powód (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W. zaskarżył wyrok w całości, zarzucając obrazę przepisów prawa materialnego:

- art. 32 ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. o zmianie ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym oraz niektórych innych ustaw w związku z art. 160 a ust. 7 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym poprzez ich zastosowanie do ustalonego w sprawie stanu faktycznego, podczas gdy art. 32 ustawy dotyczy wyłącznie umów w sprawie warunków odpłatności za studia lub usługi edukacyjne, o których mowa w art. 99 ust. 1, powód zaś dochodzi roszczeń z umów o usługi edukacyjne, o których mowa w art. 99 ust. 4 ustawy;

- art. 118 k.c. poprzez jego niezastosowanie do ustalonego stanu faktycznego w zakresie, w jakim przepis ten przewiduje 10 – letni ogólny termin przedawnienia roszczeń, podczas gdy roszczenia z umów o warunkach odpłatności za studia na uczelni niepublicznej ulegają przedawnieniu z upływem 10 lat.

Powód domagał się zmiany zaskarżonego wyroku i zasądzenia roszczenia dochodzonego pozewem oraz zwrotu kosztów procesu za obie instancje. Ponadto w apelacji zawarto wnioski o rozpatrzenie możliwości skierowania zapytań prawnych do Trybunału Konstytucyjnego oraz Sądu Najwyższego.

Pozwany D. L. wniósł o oddalenie apelacji i zasądzenie zwrotu kosztów procesu.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelację oddalono, bowiem wyrok Sądu pierwszej instancji odpowiada prawu.

Wprawdzie rację ma skarżący, że powołany przez Sąd Rejonowy jako podstawa uznania roszczenia za przedawnione intertemporalny przepis art. 32 ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. o zmianie ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. 2014.1198), zgodnie z literalnym brzmieniem odnosi się wyłącznie do umów w sprawie warunków odpłatności za studia lub usługi edukacyjne, o których mowa w art. 99 ust. 1 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym, zawartych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy i do nich stosuje się przepis art. 160 a ust. 7 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą. Tymczasem przepis art. 99 ust. 1 ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym (tekst jednolity Dz. U. 2012.572 ze zm.) reguluje sytuacje upoważniające uczelnie publiczne do pobierania opłat za świadczone usługi edukacyjne, powód natomiast nabył wierzytelność powstałą przed dniem 01 października 2014 r. związaną ze świadczeniem usług edukacyjnych przez uczelnię niepubliczną, co do których zasady pobierania opłat reguluje art. 99 ust. 4 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym – nie wymieniony w treści art. 32 ustawy zmieniającej. Jednocześnie wprowadzony z dniem 01 października 2014 r. przepis art. 160 a ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym zawierający uregulowania dotyczące umowy o opłaty za usługi edukacyjne i przewidujący 3 – letni termin przedawnienia roszczeń wynikających z tych umów, zgodnie z zasadą *lex retro non agit* oraz wskazanym brakiem wymienienia w przepisie szczególnym art. 32 ustawy zmieniającej, nie może być w takim razie rozszerzany na stany i umowy zawarte przed jego wprowadzeniem z dniem 01 października 2014 r. i stosowany do roszczeń wynikających z wcześniejszych umów zawartych przez uczelnie niepubliczne. W tym zakresie zarzut apelacji naruszenia przez Sąd Rejonowy prawa materialnego Sąd Okręgowy uznał za zasadny.

Jednakże nie można podzielić zarzutu skarżącego, obszernie przedstawianego w uzasadnieniu apelacji, że Sąd pierwszej instancji naruszył także przepis art. 118 k.c. poprzez przyjęcie krótszego terminu przedawnienia roszczenia, zamiast ogólnego 10 – letniego terminu przewidzianego w tym przepisie. Z załączonej do akt umowy z dnia 12 września 2007 r. o warunkach odpłatności za studia w Szkole Wyższej im. P. W. w P. wynika, że umowa określa warunki

odpłatności za studia, których szczegółowe warunki odpłatności za rok akademicki 2007/2008 oraz za kolejne lata lub semestry studiów określają zarządzenia rektora uczelni, a umowa została zawarta na okres studiów, tj. od dnia złożenia ślubowania do dnia ukończenia studiów i uzyskania odpowiednio tytułu zawodowego licencjata, inżyniera lub magistra albo do czasu złożenia pisemnej rezygnacji ze studiów, z możliwością także jej wypowiedzenia. Z kolei z zarządzenia nr (...) Kanclerza Szkoły Wyższej im. P. W. w P. z dnia 07 maja 2007 r. wynika, że w okresie studiów studenci opłacają czesne, którego wysokość określana jest na każdy semestr oddzielnie dla każdego kierunku, stopnia i formy studiów, a czesne opłacane jest jednorazowo z góry za dany semestr lub w systemie ratalnym (§ 2 zarządzenia).

Przepis art. 118 k.c. przewiduje trzy terminy przedawnienia świadczeń, które należy określić jako ogólne. Termin 10 – letni, będący zasadą, termin 3 – letni dla roszczeń o świadczenia okresowe oraz termin 3 –letni dla roszczeń związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej. Na tle konkretnego stosunku prawnego terminy przedawnienia roszczeń obu stron mogą być różne, czy to dlatego, że świadczenie jednej ze stron ma charakter okresowy, czy to dlatego, że dla jednej ze stron roszczenie jest związane z prowadzeniem działalności gospodarczej. Ustawodawca nie zakłada więc symetrii terminów przedawnienia, nawet w umowach wzajemnych. Świadczenie okresowe to świadczenie pieniędzy lub rzeczy oznaczonych co do gatunku, powtarzające się w określonych odstępach czasu, niestanowiące jednak z góry ustalonej całości (przykładowo: renta, czynsz, alimenty). W zasadzie, na tle jednego stosunku prawnego powinno się mówić o świadczeniu (liczba pojedyncza) okresowym, które jest periodyczną, ale jedną powinnością wynikającą z tego stosunku, i świadczeniach (liczba mnoga) okresowych, spełnianych w określonym rytmie. Każde z nich jest bowiem samodzielne w tym sensie, że ma własny termin wymagalności i odpowiednio do tego wyznaczony początek biegu przedawnienia. Wielkość całego świadczenia nie jest tu znana z góry, lecz zależy od czasu trwania stosunku. Pozwala to odróżnić świadczenie okresowe od jednorazowego rozłożonego na raty. Przyjmuje się jednak, że nawet jeśli określona umowa (np. najmu czy dzierżawy) zawarta jest na czas oznaczony, co pozwala na oszacowanie z góry całego świadczenia, nie zmienia to jego charakteru. Można powiedzieć, że nawet okres trwania umowy terminowej nie jest pewny, bo może być rozwiązana przed nadejściem umówionego terminu. Ważniejszy jest jednak ścisły związek świadczenia okresowego z czasem trwania stosunku, gdyż przy świadczeniu okresowym „cena” przypisana jest do jednostki czasu. Ostatecznie, dla ustalenia globalnej powinności zobowiązanego do świadczenia okresowego trzeba pomnożyć liczbę jednostek czasu, za które świadczenie się należy, przez wartość jednostkową świadczenia. Pierwszoplanowe znaczenie dla kwalifikacji świadczenia jako okresowego należy przypisać kryterium uzależnienia wielkości świadczenia od czasu trwania stosunku. Jest to najbardziej naturalna, niezbywalna cecha świadczeń okresowych. Pomocne jest także kryterium wielości pojedynczych świadczeń i nieokreśloności ich globalnej sumy.

Taka sytuacja występuje w przypadku obowiązku zapłaty czesnego ukształtowanego w omówiony powyżej sposób w umowie o warunkach odpłatności za studia. Z przytoczonych unormowań umowy i zarządzenia Kanclerza uczelni wynika, że umowa została zawarta na okres studiów, który nie jest z góry określony (zasadniczo do czasu uzyskania tytułu zawodowego) a świadczenie z tytułu czesnego płatne jest za każdy semestr przez cały okres trwania studiów, przy czym nie jest z góry znana ostateczna suma, gdyż zależy od okresu studiowania. Jednocześnie świadczenia spełniane mają być w określonym rytmie – z góry co semestr i każde ma własny termin wymagalności i odpowiednio do tego wyznaczony początek biegu przedawnienia. Zgodnie z ustaleniami przedmiotem cesji była wierzytelność z tytułu opłaty czesnego za drugi semestr studiów, która stała się wymagalna w dniu 21 lutego 2008 r. Stąd dochodzone świadczenie okresowe uległo przedawnieniu z upływem 3 lat od daty wymagalności, to jest z dniem 21 lutego 2011 r. i podniesiony przez pozwanego zarzut przedawnienia jest skuteczny, skoro pozew został wniesiony w dniu 15 stycznia 2014 r.

Ponadto należy także wskazać, że wprawdzie przepis art. 106 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym stanowi, że prowadzenie przez uczelnię działalności dydaktycznej, naukowej, badawczej, doświadczalnej, artystycznej, sportowej, rehabilitacyjnej lub diagnostycznej nie stanowi działalności gospodarczej w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 2 lipca 2004r. o swobodzie działalności gospodarczej (Dz. U. z 2010 r. Nr 220, poz. 1447, z późn. zm.), jednak na tle art. 118 k.c. postuluje się w przypadkach wątpliwych stosowanie szerokiego rozumienia pojęcia działalności gospodarczej. Wymaga się, by działalność miała stały (chodzi o powtarzalność działań), zawodowy charakter, by była

podporządkowana regułom opłacalności i zysku lub zasadzie racjonalności gospodarowania, co oznacza założenie efektywności bądź wydajności, by była prowadzona na własny rachunek oraz by polegała na uczestnictwie w obrocie gospodarczym. Obojętna jest forma prawna prowadzenia działalności, w szczególności nie jest wymagane, by uprawniony miał status „podmiotu gospodarczego” w rozumieniu zmieniających się przepisów, jak też obojętna jest dziedzina aktywności gospodarczej, a także fakt ujawnienia rodzaju aktywności, z którą jest związane roszczenie, w aktach założycielskich i w rejestrze. Związek roszczenia z działalnością gospodarczą zwykle polega na tym, że roszczenie łączy się z czynnościami prawnymi dokonywanymi w toku prowadzenia tej działalności, przy czym nie musi to być związek bezpośredni, nie należy go zawężać do czynności ściśle związanych z aktywnością zawodową.

W związku z działalnością prowadzoną przez uczelnie niepubliczne w orzecznictwie przed wprowadzeniem ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym wskazywano, że odpłatne i systematyczne wykonywanie przez uczelnię zajęć dydaktycznych jest wykonywaniem przez osobę prawną we własnym imieniu, zawodowo działalności usługowej w sposób zorganizowany i ciągły. Działalność taka, wykonywana przez uprawnionych pracowników uczelni, charakteryzuje się profesjonalnym charakterem, jest podporządkowana regułom opłacalności i racjonalnego gospodarowania, jest działaniem wykonywanym na własny rachunek uczelni jako odrębnej osoby prawnej, a nie na rachunek jej założyciela, a ponadto charakteryzuje się niewątpliwie powtarzalnością działań i uczestnictwem w obrocie gospodarczym. Wymienione elementy komercyjne, charakteryzujące także działalność dydaktyczną uczelni niepaństwowych, wyraźnie odróżniają tę działalność od tożsamej przedmiotowo działalności publicznych szkół wyższych, które mają ustawowy, konstytucyjny obowiązek wykonywania zadań publicznych przez świadczenie bezpłatnych usług edukacyjnych (porównaj uchwała Sądu Najwyższego z dnia 03 lipca 2003 r., sygn. III CZP 38/03, LEX Omega nr 79009; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 07 kwietnia 2004 r., sygn. III SK 22/04, LEX Omega nr 141854). Przy przyjęciu takiego szerokiego pojmowania pojęcia działalności gospodarczej na tle stosowania przepisu art. 118 k.c. możliwe byłoby także uznanie, że roszczenie uległo przedawnieniu z upływem 3 – letniego okresu przedawnienia, obliczanego w ten sam sposób.

Z przedstawionych przyczyn Sąd Okręgowy oddalił apelację na podstawie art. 385 k.p.c., tym samym uznając brak przesłanek do wystąpienia z pytaniami prawnymi, o co ewentualnie wnioskowano w apelacji.

O kosztach procesu Sąd Okręgowy orzekł na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 99 k.p.c. oraz § 12 ust. 1 pkt 1 w zw. z § 6 pkt 3 i § 2 ust. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. 2013.461 t.j.).